

SRCE TRBEJ

K TAUMA NEJ

SAMO MAUČ

STR. 3

POČASI CELIJO

RANE EVROPE

STR. 5

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 17. avgusta 2006 ☀ Leto XVI, št. 33

Tradicionalno poletna tema – turizem

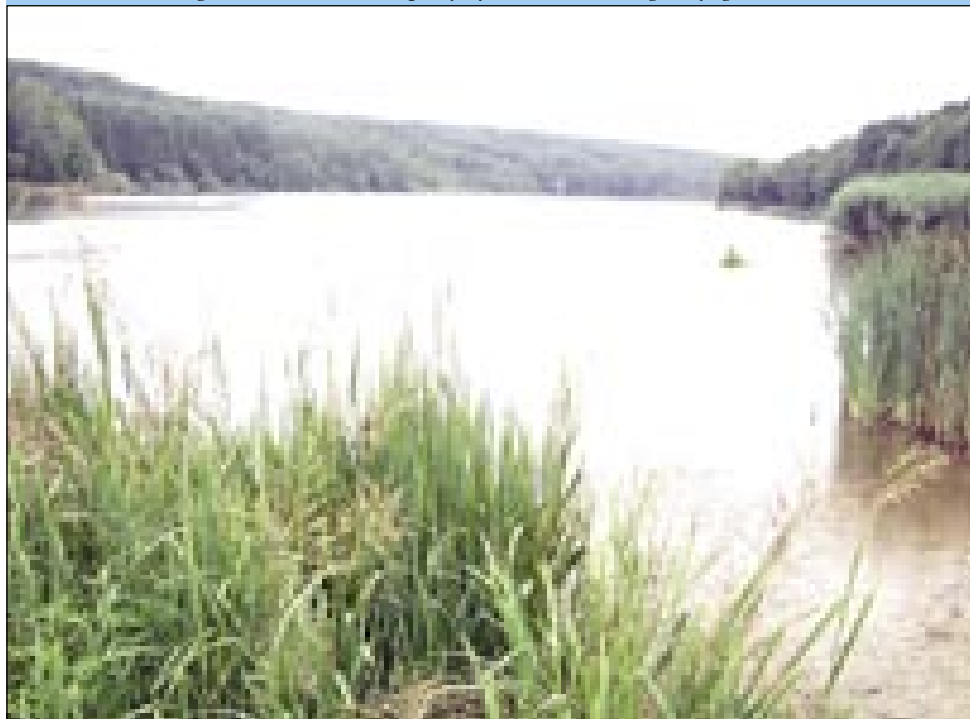
VELIKE PRILOŽNOSTI TURISTIČNO MANJ RAZVITIH – TUDI PORABJA

Porabski turizem ali turizem v Porabju, kaj to pravzaprav je? Modern hotel z vrhunsko postrežbo in temu primerno ceno; dobra kuhinja in, ob klasičnih, *evropskih jedeh*, tudi domača hrana; kmečki turizem ali turizem na podeželju, v preprosti, toda čisti sobi; obisk monoštrskih kulturnozgodovinskih znamenitosti; pot skozi Gornji Senik, s krajšim postankom; obisk Andovec, ogled *spomenika živim* in še zmeraj *skriv(nost)nih* Črnih mlak (toda kako priti do njih, ko vendar ni nobenih oznak); namanje ribiške palice v umetno jezero pri Máriaujfalu; je pomembno, da je zgolj porabski turizem, čemu ne bi bil povezan z Goričkim v Sloveniji, z geografsko in jezikovno zaokroženim prostorom, delom Evrope, ki se ponaša, da spada v edinstven tridržavni krajinski park Goričko-Raab-Őrség, kjer je državna meja že skoraj na stežaj odprta; ali nekaj povsem drugega, česar se avtorju uvodnika niti ne sanja ...

Čeprav je bilo v zadnjem desetletju kar nekaj razprav na temo turizma, je razvoj v mnogočem zaobšel ta del Železne županije in tudi Goričko. Spomnimo se okrogle mize leta 1999 v Šalovcih in Monoštru: *Kulturno - turistični položaj Porabja in Goriškega ter njen kulturno-turistični razvoj*. Projekt *Sodelovanje med Rabo in Muro* je bil dobro pripravljen, z obilico drobnih, aktualnih in izvedljivih idej, toda dalje od besed se ni pomaknil, nihče se ni resneje zavzel za uresničitev pobud, ne v Porabju ne na Goričkem. Večina zamisli je še zmeraj aktualnih, zato jih bo nemara kdo poizkusil udejaniti. Morda v okviru prizadevanj za hitrejši gospodarski razvoj Porabja, o katerem smo pisali po pogovoru, ki ga je v Murski

Porabje in Monošter imata nekaj (neizkoriščenih) možnosti.
Hotel Apát v Števanovcih (zgoraj), jezero Hársas (spodaj) pri Monoštru

Soboti pripravil Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu. Tedaj smo slišali tudi dve informaciji iz sosednje Avstrije, prvo vzpodbudno, drugo zaskrbljujočo, in sicer, da bo Avstrija z avtocesto do leta 2008 povežala mejno točko pri Heiligenkreutz-Rábfüzessu; druga, da namerava na južnem Gradiščanskem, na meji krajinskega parka Raab, zgraditi veliko sežigalnico odpadkov. Avtocestna povezava bo pomenila hiter in sproščen promet tudi v Porabju, sežigalnica pa ni rečeno, da ne bo onesnaževala okolja, čeprav načrtovalci zagotavljajo naj sodobnejšo tehnologijo brez vpliva na okolje in prostor.

V Monoštru, ob neposredni bližini Rabe, »raste« *termalna riviera*, kar predstavlja, skupaj s hotelom, doslej največjo naložbo v porabsko turistično in gostinsko ponudbo. Hkrati bo tu priložnost tudi za manjše dosedanje in bodoče turistične ponudnike, seveda če jo bodo znali in sposobni izkoristiti. Obiskovalci podobnih turističnih središč, kot bo *termalna riviera*, se radi odpravijo v okolico, kjer jih zanima domača, avtentična ponudba. Iščejo mir, neokrnjeno naravo in še kaj. Bodo našli gostišče z značilnimi porabskimi jedmi, z drobcem tistih, ki jih je v svoji knjigi opisala pokojna Hilda Čabai? Niti v sanjah, kaj šele v gostilni. Pravijo, da imajo v razvoju turizma največ možnosti območja, ki industrijsko niso pretirano razvita, kjer so sposobni najti nove *turistične proizvode*: kot nalašč za Porabje in Goričko. Vendar vse le ni tako preprosto; potrebna je velika zavzetost, iznajdljivost, pridnost in prijaznost – za dobro vseh! In še nekaj: kakor na nogomet, se tudi na turizem *spoznamo vsi*.

Ernest Ružič

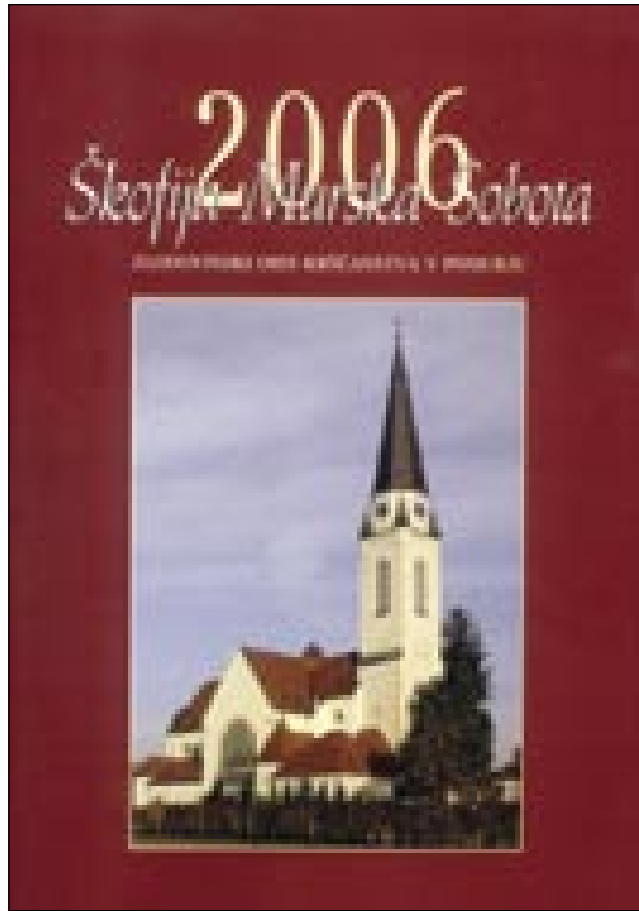
ZGODOVINSKI ORIS KRŠČANSTVA V POMURJU IN MNOGO VEČ

V uvodniku o pomurski škofiji sem omenil, da bo njena ustanovitev imela širši, ne zgolj »strogo verski« pomen v tem prostoru (kamor štejem tudi Porabje). Sem bi vsaj deloma uvrstil zbornik Škofija Murska Sobota 2006 - Zgodovinski oris krščanstva v Pomurju. Urednika zbornika sta dr. Stanislav Zver in mag. Franc Kuzmič, uvodne misli sta napisala prvi škof, dr. Marjan Turnšek: Korenine nove škofije z obeh bregov Mure, in mariborski pomožni škof, dr. Jožef Smej: Almanahu Škofija Murska Sobota 2006 na pot.

Branko Kerman je avtor uvodnega teksta Začetki krščanstva v Pomurju. V tem, sorazmerno kratkem članku je vrsta zgodovinskih podatkov, za katere bi morala vedeti večina Pomurcev in tudi Slovencev, ne glede na versko pripadnost. Denimo o Spodnji Panoniji, ki je nastala leta 828, in v katero je spadalo tudi Prekmurje. Ponovna ureditev krščanstva v srednjeveškem Prekmurju in čas do pojava luteranstva je prispevek Andreja Hozjana. Prvi del zajema čas od kronanja Štefana I. do dokončne razdelitve Prekmurja med dve škofiji, v drugem delu piše o nastajanju pražupnij in pojavu luteranstva. »Na božič leta 1000 okronani madžarski knez, odtlej imenovan kralj Štefan, je bil krščen že v otroštvu, ko so se na povabilo njegovega očeta tam pojavili prvi misionarji. Še pred tem letom so nastale prve madžarske škofije, med njimi kot Prekmurju najbližji Győr in Veszprém.«

O krščanstvu od 11. do 16. stoletja v Prlekiji piše Ivan Fras: »Politično, gospodarsko in cerkveno središče Murskega polja in znatnega dela Slovenskih goric med Muro in Pesnico je bila Radgona.« Protestante v Pomurju predstavlja Franc Kuzmič: »Pro-

testantizem je našel pot v pokrajino ob Muri že v prvi polovici 16. stoletja, ko so se zanj prvi opredelili Radgončani (današnji Bad

Radkersburg), sredi istega stoletja pa tudi lendavski grofje Bánffyji in s tem prav tako prebivalci njihove posesti.«

Metka Fujs je avtorica članka Prekmurski katoličani od pričetkov rekatolizacije do prvega slovenskega narodnega programa, v katerem izpostavi tudi vlogo prvega sombotelskega škofa Jánosa Szilyja, ki je vzpodbujal katoliškega duhovnika in pisatelja Mikloša Küzmiča, da se je lotil prevajanja in pisanja knjig v slovenskem (prekmurskem) jeziku. Tedaj so bili prekmurski katoličani prvič združeni pod eno, sombotelsko škofijo. Franc Čuš opisuje, kakšna je bila organizacija katoliške cerkve v Prlekiji od 17. do začetka 20. stoletja. »16. stoletje je bilo v verskem smislu zelo nemirno. Reformacija, protireformacija, rekatolizaci-

ja, verska nesoglasja, vse to je pretreslo tudi naše kraje,« poudarja avtor, ki podrobneje predstavi škofije in župnije. Tekst Katoliška cerkev v Pr-

lekiji v 20. stoletju je napisal Miran Puconja.

Mariborski pomožni škof dr. Jožef Smej je opisal organiziranost Cerkev v Prekmurju od 1900 do ustanovitve murskosoboške škofije. »Dvajseto stoletje se je v Prekmurju začelo s sveto mašo polnočnico, in sicer v noči med 31. decembrom 1899 in novim letom 1900. Polnočnica je bila v vseh župnijskih cerkvah Prekmurja.« Stanislav Zver je prispevek naslovlil Nekaj zgodovinskih silhuet iz življenja Katoliške cerkve skozi 20. stoletje v Slovenski krajini: obdobje 1900 - 1919; obdobje 1919 - 1941; obdobje 1941- 1945 in 1945 - 2000. O prizadevanjih za škofijo po prvi svetovni vojni v obsežnem tekstu piše Vinko Škafar; prekmurske duhovnike, povezane z nastajanjem murskosoboške škofije, poimensko

predstavlja Jožef Smej.

Nekatere duhovne velikane Prlekije predstavlja Marija Sraka. Tako Stanka Vraza, Franca Vebra, Ivana Jožefa Tomažiča, Vekoslava Grmiča, Edvarda Kocbeka, prvega slovenskega kardinala Jakoba Missia (1838 - 1902) in Franca Ilešiča. Marija Sraka je napisala tudi prispevek Pomursko pastoralno področje - odlična zasnova za novo škofijo. Avtor članka Redovne skupnosti v Pomurju in člani redovnih skupnosti je Bogdan Kolar, medtem ko sakralne spomenike v Prlekiji in in Prekmurju opisuje Janez Balažic. Kleklova župnijska pastorala kot odgovor na družbeno-verske razmere v Prekmurju ob koncu 19. in začetku 20. stoletja je prispevek Petra Štumpfca.

»Z versko-duhovnim slovtvom je pokrajina ob reki Muri, ki ji pravimo Pomurje, izredno bogata,« ocenjuje Jože Vugrinec v prispevku o tej tematiki, in v prekmurskem delu zapiše: »Prvi prekmurski verski spomenik naj bi bila Agenda vandalica ali po današnje Slovenska agenda, prekmurski slo-

venski obrednik s konca 16. stoletja, točneje iz leta 1587.« Vsebinsko pester prispevek zaključí: »Bogate verske in duhovne literature je prekmurski človek tudi vreden.«

Kakšna je vernost pomurskega človeka? Na to vprašanje poizkuša odgovoriti Jože Magdič, k nastajanju škofije se vrača Karel Bedernjak: Naša prizadevanja za ustanovitev soboške škofije. Temo na nekoliko drugačen način nadaljuje Lojze Kozar, ml. s tekstom Najlepši cvet nove škofije - Božji služabnik Daniel Halas, ki so ga uniformirani možje ob Muri pri Hotizi ustrelili 16. marca 1945. »Daniel Halas je posebno pozornost posvečal družini in mladim. To sta dve področji, ki sta temeljni za ohranitev vere in naroda.«

V zborniku sledi predstavitev župnij v novi škofiji in Zgodovinski pregled krščanstva v Pomurju - povzetek, ki je natisnjen tudi v angleškem jeziku, je napisal Franc Kuzmič. V publikaciji je tudi več fotografij, predvsem pomembnih mož iz pomurske preteklosti.

Ernest Ružič

RADIO MONOŠTER

UKV (FM) 106,6 Mhz

Od ponedeljka do sobote

od 16. do 17. vöre,

v nedelo

od 12. do 14. vöre.

www.porabje.hu

SRCE TRBEJ K TAUMA NEJ SAMO MAUČ

Varaška župnija je od 19. do 22. juliša prauško organizirala v Mariazel, kama se je s te krajine več kak štirideset ljudi glasilo. Ranč tak kak gnauksvejta, zdaj so tō pejški šli. Stau šestdeset kilometrov je duga paut bila, prejk po brgauv pa skal v tau velkoj vročini. Tau bi zato, dja tak mislim, z menov vret nej vsakši lado. K tauma spoj velko potrplivost, krep-

edna kratka meša bila, štera nam je mauč dala na tau dugo paut. Potejm v šestoj vōri smo štartali s Kōszega. V red smo se postavili, naprej je eden bijo, steri je križ neso, eden pa zastavo. Med potjauv smo se menjavali, zato ka bi tau za ednoga spoj žmetno bilau. Vsakši je eden kilomejter neso, potistim pa prejk-dau drugoma.«

Montiski Mariš pravi, ka bi ji trno žau bilau, če bi nej üšla

ko volau trbelo, naj tau dugo paut leko zopojdi. Iz Števanovec so se trge glasili na tau »križno« paut, Montiski Mariš, njena vnukinja pa Šebrski Aniko. Od tej štirij dnevo sam pripovejdo z *Montiski Marišom*.

• *Kak ste vi do tauga prišli, ka te se glasili na tau dugo paut, na tau prauško?*

»Gda so tū v cerkvi tau vōnjali, te sam nika tak čütüla, ka se dja tū moram glasiti. Nej istino, ka nemo mejla telko mauči, ka bi tau naprajla, sam zmišlavalava sama v sebi. Pa tak sam se te glasila z vnukinjo vret. Potejm je te ešče Šebrski Aniko prajla, ka de ona tū üšla, te sam pa že spoj volau dobila.«

• *Sto vas je vodo na tauj dugoj pauti?*

»Gospaud Szabolcs Fekete pa eden voditel s Kōszega.«

• *Odkec se je prauška začnila?*

»S Kōszega, dapa tak, ka že prejšnji večer smo tašli pa smo tam spali na župnišči. V pau petoj smo gorastanili,

• *Žmetan križ bijo?*

»Nej je žmetan bijo, zato ka je s tope bijo vōnapravljani, pa korpus je tū samo edno kilo vago. Zato ranč dojšlo, gda smo že na konci bili. Dapa tau ta moram prajti, ka niške se je nej nazajdržo, križ je od roke do roke üšo pa etak je te zato nej tak žmetno bilau.«

• *Gda ste prve stopaje djalili, mislili ste na tau, ka žmetna paut baude?*

»Mislili smo, samo smo te ešče nej čütüli. Prvi den je tašlau, dapa drugi den je bijo najbola žmetnejši. Zato, ka te smo več ranč dolapoklekniti nej mogli, tak so nas noge bolele. Nej čüda, vejpa cejli den smo samo šli. Prvi den, kak smo se napautili, smo tri vōre šli, te smo malo, za dvajsti minutov stanili na zajtrik. Vseedno gde smo bili, če v gauštji, te tam. Podne, gda smo obed meli, te smo edno vōro leko počivali, dapa te tō vsakši tau djo, ka s seuv prineso, zato ka prvi den

smo nin nej mogli küpti djesti. Potejm smo že samo v tretjoj vōri stanili na eden kratek čas. Cejlak do šeste vōre smo šli, gda smo prišli do prvoga postajališča.«

• *Kelko kilomejtrov ste zopojdli prvi den?*

»Vsakši den smo štirideset kilomejtrov šli. Srečo smo meli, ka bijo eden auto, šteri je piti, djesti pa gvant pelo za nami. Ovak bi dosta žmatnejše šlau. Eden mali auto ešče bijo, šteri bi, če bi stoj tak trüden grato, ka bi nej mogo titi, te tistoga pelo. Dapa tašoga nej bilau. Edna ženska si je na eden kratek čas vsela samo notra, dočas si je malo počinila.«

• *Po asfaltiranoj pauti je pelala ta prauška?*

»Po asfaltiranoj pauti smo nej ojdli, bola po taši capšaj. Tak smo šli v ednom mestu prejk po gauštji kak gosí. Puno skal je bilau, pod vejkami smo se mogli prejkvejšči, tak ka trpeti trbelo. Med potjauv smo lišičice pa grbanje tū najšli. Če bi po asfaltiranoj poštiji šli, te bi ešče vejn bola žmetno bilau, zato ka je tam trdo pa noge bi bola bolele.«

• *Prvi den večer ste te že zato vedli, ka čaka na vas?*

»Te smo že vedli, kak tau vōgleda. Dapa človek je tak bijo, vsigdar je čako, ka baukša paut pride, se vüpo, ka že smo skrajaj. Zdaj, če bi odrügim üšla, zdaj bi že laguvejša bilau, zato ka bi vedla, ka de me čakalo. Gda smo šli spat prvi den, pa že za nami bilau štirideset kilometrov, smo se od tauga pogučavali, ka drugi den leko lakejši baude. Te smo ešče nej vedli, ka drugi ešče laguvejši baude. Te smo šli gor na eden velki brejg, steri se vogrski tak zove, ka »kis sirató«. Zato pravijo tak, ka tam je dosta taši, steri ne morejo vō po njem, pa djaučejo. Tak strmo trbej gora titi, kak če bi po stenej

üšo gora človek. Tretji den je že zato baukši bijo, zato ka smo si leko malo počinili, zato ka je bola gnako bilau. Dapa kilometrov je štirideset bilau, kak ovak.«

• *Gda je dež üšo, ka ste te delali?*

»Nika nej, šli smo tadala. Nam se je nej štelo, če dež ali sonce, mi smo samo šli. Ovak bi nej taprišli nikdar nej.«

• *Med potjauv, da ste šli, molili ste tū?*

»Svete naute smo popejvali, pa rožni venec smo molili po cejlaj pauti. Vejš, kak je tau lejpo bilau. Samo te smo nej mogli naglas moliti, gda

nej mogo kreda djati na tau paut, nej se je spovedo. Tiste so gospaud tak spovedali, ka so malo znak zaostali, pa so tak tanaprajli spauved. Vejš, kak je lejpa prauška bila, tau ranč taprajti ne morem. Malo je duga paut bila, dapa če bi zdaj prajli, ka za eden mejsec titi trbej, dja gvüšno ka bi pa üšla.«

• *Kak je bilau, gda ste taprišli?*

»Vejš, kak radi smo bili, gda smo zaglednili cerkev tam pod brgaum. Tau veselje ranč ne vejm ti taprajti. Štiri dni smo se mantrali pa te gnauk smo samo tam bili, človek ranč nej dau valati.

Dosta je trbelo pejški titi, večkrat so bili romarge trno trüdni

smo vō na brejg šli, zato ka smo nej meli sape. Leko povejm, ka bi brezi gospauda Szabolcsa vejn tau žmetno paut nej mogli naprajti. Oni so nam volau pa mauč dali, gda smo že tau vse zgibili. Nej zaman, so prajli prvin, kak bi šli, ka k tau prauški nej samo mauč trbej, liki srce tō. Brezi tauga nede. Pa zdaj leko povejm, ka je rej-san tak, kak so prajli. Tretji den smo v postelaj na štauk spali. Pa če daš valati ali nej, kumar sam se gorazavlejk-la, tak sam trüdna bila.«

• *Med potjauv ste meli meše?*

»Če smo v tašom mestu spali, ka je bila cirkev, te smo tam šli k meši, dapa če nej, te so pa gospaud Szabolcs med potjauv držali mešo na prostem. Vejš, kak je lejpo bilau. Bijo je taši, steri se je

Edni so iz Varaša z autobusom šli v Mariazel. Oni so nas že tam na brgej s pecivom pa s pitim čakali. Gda smo že skrajaj prišli, te so nam gospaud Szabolcs prajli, naj naglas popejvamo svete naute, naj ne vidijo, ka smo trüdni. Tak je bilau, tak smo popejvali, ka je vse štrmelo. Na pau pet so nas čakali ta v cerkev. Gda smo že paulek prišli, te so nam začnili zvoniti. Vejš, kak strašno lejpo bilau tau, vse nam je na djojšlau. Potejm smo notra v cerkev šli pa smo si go poglednili. Za tejm se je pa začnila meša. Vejš ka, spoj sam rada, ka sam tau dugo paut naprajla, zato ka je vrejčno bilau tau mantranja. Če bi doma ostala, vejn na cejlo živlejnje bi mi žau bilau.«

Karel Holec

OD SLOVENIJE...

PREDSEDNIK DRŽAVE PREDLAGA DRUGAČNO KAMPANJO

Predsednik republike Janez Drnovšek je na spletni strani svojega Gibanja za pravičnost in razvoj spregovoril o lokalnih volitvah, ki so razpisane za 22. oktober. Kot je zapisal, bo spet mogoče poslušati silne hvale o tem, kdo je najboljši župan, občinski svetnik, katera stranka je najboljša in najlepša, za kar bo šlo tudi precej denarja, zato je tokrat predlagal nekoliko drugačno pot. Strankam, ki imajo preveč denarja, prvi mož gibanja predlaga, naj ga raje namenijo za reševanje humanitarnih problemov kot pa za plačane oglase. Povsem nepotrebno se mu zdi, da bi bila Slovenija polepljena s plakati kandidatov, ki ne tekmujejo za izbor Miss Slovenije, prav tako nesmiselno se mu zdi razmetavanje denarja za množico plačanih oglasov na televiziji in radiu.

ŠESTI KONTINGENT SV ODŠEL V AFGANISTAN

V celjski vojašnici so pripravili vojaško slovesnost ob odhodu šestega kontingenta Slovenske vojske na polletno misijo v Afganistan. Na mirovno misijo mednarodnih sil ISAF pod poveljstvom zveze NATO se je odpravilo 54 vojakov, ki bodo delovali v Heratu na zahodu države, dva pa bosta tudi v poveljstvu ISAF v Kabulu.

SAGA Z OPERACIJSKIMI MIZAMI KONČANA

Minister za zdravje Andrej Bručan in direktor podjetja Soča oprema Bojan Bokalič sta podpisala pogodbo o dobavi in montaži 18 operacijskih miz s pripadajočo opremo za Onkološki inštitut in še štiri slovenske bolnišnice. Pogodba je vredna 336 milijonov tolarjev. Bručan je ob podpisu pogodbe izrazil zadovoljstvo in znova poudaril, da so si ves čas prizadevali to javno naročilo, ki je ostalo nerešeno še iz časa prejšnjega ministra, končati čim prej. Pri njihovi nabavi se je namreč zapletalo že od samega začetka, od leta 2003 dalje, kljub temu da predstavljajo operacijske mize v primerjavi z vrednostmi drugih javnih naložb in nabav v zdravstvu in tudi sicer relativno majhen delež.

MONOŠTRSKI PIHALNI ORKESTER JE NASTOPIV V IZOLI

Mednarodno sodelovanje kakršnih koli organizacij, društev ali skupin bogati tudi sodelovanje različnih držav. V skupni Evropi je še bolj pomembno navezovanje raznoraznih stikov, kot je to bilo nekoč.

kajti že 8 let hodimo na dopust v to privlačno primorsko mesto. Vsak dan, vsak večer ponujajo tudi kulturne užitke, vsako nedeljo (18 tednov) povabijo pihalni orkester, ki zabava številno in hvaležno publiko. Letos

prehodu Gornji Senik-Martinje. Med potjo smo vsi uživali v lepoti slovenskih pokrajin, ki po vsej državi pričajo o lepi prihodnosti in resni skrbi prebivalcev za okolico. Nekateri od članov še nikdar niso hodili po Sloveniji

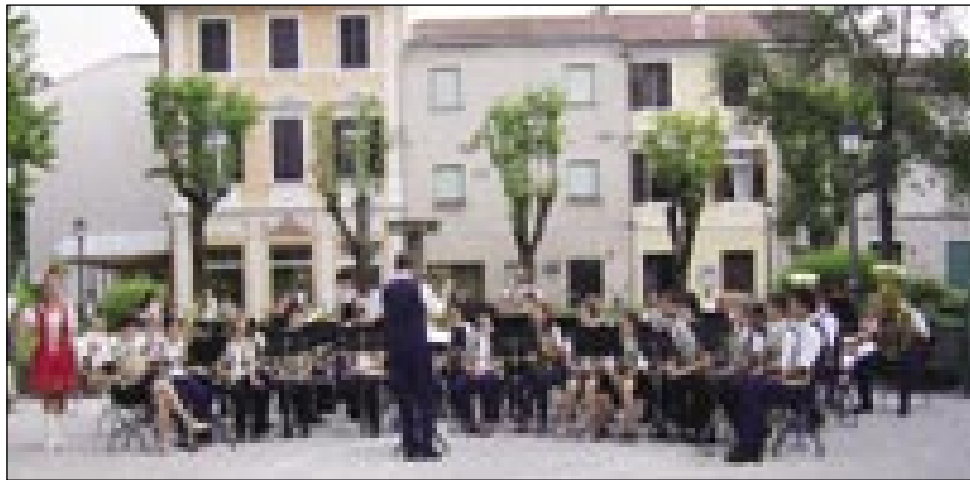
V soboto dopoldne je članom orkestra gospodična Beti, sodelavka turističnega društva, predstavila mesto, med ogledom starega mesta in lepe cerkve svetega Mavra pripovedovala zanimive zgodbe iz zgodovine mesta Izola. Po kosilu smo spet šli na plažo, in se vse do večerje predajali vodi in soncu. Ob sedmih zvečer je gospod Rápl zbral glasbenike in smo šli v park, kjer se je že zbralo ogromno ljudi, kajti pred koncertom naših so imeli povorko gasilci. Gasilsko društvo v Izoli je praznovalo namreč 35. obletnico svoje ustanovitve.

Pihalni orkester iz Monoštra je imel enourni koncert, vmes so nastopile tudi mažoretke. Publika je najbolje ocenila del koncerta, v katerem so zaigrali madžarsko glasbo oz. glasbo s tipičnimi madžarskimi motivi. Ob devetih so naša dekleta, ženske, fantje in moški od vročine precej utrujeni končali koncert, po katerem si je vsakdo našel zabavo v živahnem mestu. Eni so šele ob petih zjutraj našli svojo posteljo, kljub temu so v nedeljo ob pol enajstih spet bili vsi pripravljene na slovesni koncert, ki je bil še bolj uspešen kot prvi nastop.

Po koncertu je županja Breda Pečan pozdravila vse nastopajoče iz Monoštra, spregovorila o prijateljstvu in sodelovanju ter predala priznanje, ki so ga pripravili izolski umetniki, slikarji uličnega muzeja v Izoli. Dirigenta našega in domačega orkestra sta se zmenila o sodelovanju za naprej, vodja kulturnega društva Pannon kapu v Monoštru pa je povabila izolski orkester na mednarodno srečanje pihalnih godb v Monošter.

Po nedeljskem kosilu smo se še tri urice kopali v Jadranskem morju, potem smo se napotili domov. Doživeli smo lepe dneve v Izoli, našli nove prijatelje. Čakamo nadaljevanje prijateljskega in strokovnega sodelovanja.

Erika Köleš-Kiss

Monoštrska pihalna godba je nastopila pod vodstvom dirigenta Róberta Ráplija

Leta 2006 se je mesto Monošter povežalo z mestom na slovenski obali, z Izolo. Pobuda, naj bi obmejni Monošter imel prijateljske stike z nekim slovenskim krajem – kar bi morali storiti že pred desetletji – je prišla od svetnikov slovenskega porekla, ki v tem mandatu delajo v občinskem svetu v Monoštru, in Jože Hirnök, predsednik Zveze Slovencev, je pripravil uresničitev le-te. Po obisku monoštrskega župana in treh svetnikov v Izoli je letos, meseca marca obiskala naše mesto ter Porabje delegacija občine Izole in županja Breda Pečan in župan Tibor Vinczay podpisala izjavo o namenu medmestnega sodelovanja.

Skupno razmišljanje in skupno delo naj bi se začelo na kulturnem in športnem področju, pričakujemo pa seveda, da se bo nadaljevalo tudi na turističnem, gospodarskem in trgovinskem področju.

Pomemben dogodek medsebojnih stikov je bil obisk monoštrskega mestnega pihalnega orkestra v Izoli od 14. do 16. julija l. 2006. V Izoli je kulturno življenje precej živahno in pestro. Temu sem priča sama,

je ta program v Izoli postal mednarodni, kajti 12. nastopajoči so bili glasbeniki iz Monoštra. Za obisk in nastop so se že marca dogovorili z vodjo kulturnega društva v Izoli.

Orkester se je z veseljem pripravil na nastop, čeprav so letos imeli precej dela zaradi 100. obletnice ustanovitve pihalne godbe v Monoštru. Pihalna godba mesta Monošter trenutno šteje 50 članov, diri-

in so bili zelo navdušeni nad to prekrasno državo. Opoldne smo že uživali na primorskem zraku, čez nekaj časa pa tudi v samem morju. Po kopanju v slani vodi in sončenju so se glasbeniki zbrali v samopostrežni jedilnici dijaškega doma Gostinske in turistične šole, in kot da bi bili doma – ob petkih imajo vaje – vadili za nastop. Po večerji so potem obiskali izolske lokale, mladi so našli disko, starejši šli

Mažoretke s praporom pihalne godbe

gent orkestra je od leta 1997 Róbert Rápl – njegova mati je tudi slovenskega porekla s koreninami iz Slovenske vesi.

14. julija smo se ob 6. uri zjutraj napotili proti državni meji, ki smo jo prestopili na mejnem

na koncert domačega Big Band orkestra, ki jim je bil zelo všeč. Zvečer nas je sprejel Lojze Pečan, vodja turističnega društva v Izoli, in smo se zmenili za sobotni program ter malo poklepetali ob kozarčku refoška.

POČASI CELIJO RANE EVROPE

Pred 45. leti, 13. avgusta 1961, je bil tako rekoč v enem dnevu zgrajen zloglasni berlinski zid, ki naj bi na 1394 km dolgi nemško-nemški meji preprečil, da bi vzhodnonemško prebivalstvo pobegnilo v Zvezno republiko Nemčijo.

Pri gradbenih delih so drastično uničevali naravo. Pregazili so jezera, travnike, polja, mesta, vasi, dvorišča, ceste, železnice, gozdove, ki so jih na 400 m širokem pasu popolnoma iztrebili. Pregazili so pokopališča, ki so jih zravnali z zemljo. Na vzhodni strani meje so skonstruirali najsodobnejšo tehnično zaporo sveta, ki so jo sestavljali rovi, pasti za tanke, bunkerji, signalne naprave, 15 m široki peščeni kontrolni pas, visoki stražni stolpi, tri in pol metra visoki betonski zidovi z debelo betonsko cevjo na vrhu, ki naj bi preprečila povzpetje na zid... Vse to naj bi onemogočilo prebivalstvu pobeg iz socialistične blaginje.

Desetletja smo govorili le o razdvojenem Berlinu, nismo pa omenjali nešteti razdvojenih vasi. Res je, da je bila med njimi velika razlika. En del razdvojenih vasi je spadal namreč k Zahodni Nemčiji, en del pa k Vzhodni Nemčiji. Toda Berlin se je nahajal popolnoma na vzhodnonemškem ozemlju in je tako bil Zahodni Berlin kot nek otok vse naokrog obdan z mejo.

Svojo prvo povojno krizo je Berlin preživel 24. junija 1948, ko so sovjetske okupacijske čete okrog zahodnih sektorjev (ameriški, britanski, francoski) mesta izvedle blokado. To pomeni, da so blokirale vse povezovalne ceste in železnice med Zahodno Nemčijo in Zahodnim Berlinom. Blokada je trajala enajst mesecev. Med tem časom je potekalo oskrbovanje prebivalstva zahodnih sektorjev le po zračnem mostu. Situacija v mestu je bila izredno kritična, kljub temu da so letala pristajala dan in noč v eno- oziroma dveminutnih intervalih. V mestu je vladala lakota, primanjkovalo je električnega toka, ker so morali dovajati tudi premog za elektrarne z letali. Vsako gospodinjstvo je dobilo le po 12,5 kg premoga za celo zimo. Prebivalci Berlina so se lahko sorazmerno prosto gibali po celem mestu. Od leta 1953 naprej pa se je začelo množično preseljevanje v Zahodni Berlin. Leta 1961 se je dnevno preselilo v zahodni del že več kot tisoč ljudi.

To dejstvo je prisililo Nemško demokratično republiko, da zapre svoje meje. Okrog Berlina so zgradili 165 km dolgo mejo, od katere je 46 km potekalo znotraj mesta in ga delilo na dva dela, 120 km pa je obdajalo mesto na zahodni strani, in ga tako ločevalo od teritorija Vzhodne Nemčije.

Mestni zid so zgradili tako rekoč čez noč, in sicer v sredini avgusta, ko so ljudje bili večinoma na dopustu. Dogajale so se žalostne stvari. Nekateri se po končanem delovnem času niso mogli vrniti na svoje domove, šestdeset tisoč ljudi je zgubilo službo, ker so jim preprečili, da bi šli na delovna mesta v Zahodni Berlin. Tisti, ki so se vračali z dopusta, pogostokrat niso mogli več k svojim staršem, otrokom, sorodnikom, ki so se nahajali v drugem sektorju mesta. Le obrobni problem je bil, da človek eventualno ni mogel več v priljubljeno gledališče ali restavracijo.

Priti v Zahodni Berlin iz Zahodne Nemčije ni bila lahka zadeva kljub temu, da je bilo mogoče po ukinitvi blokade priti v Berlin

razen z letalom tudi po avtocesti in po železnici. Izredno depriimirajoče je vplivalo na popotnika predvsem to, da so avtocesto na desni in levi strani ogradili z žično ograjo in betonskimi zidovi. Tisti, ki so bili pri nas na letovanju, so pripovedovali, da je na tej poti človek imel občutek, kot da bi se peljal po kakšni cevi.

Zahodni Berlin je bil družabno, prijetno, zvečer čudovito lepo osvetljeno mesto z okusnimi izložbami in trgovinami z bogatimi zalogami blaga. Tudi Vzhodni Berlin se je sorazmerno dobro razvijal, ker so v obeh delih mesta vodili neke vrste »izložbeno politiko« in je bil razvoj Vzhodnega Berlina za vzhodni blok prestižno vprašanje. Kljub temu je bilo nekaj, neka neopredeljiva razlika med dvema sektorjema, kar je težko ubesediti, težko izraziti na kratko. Gotovo pa ni bil tisti vonj po dezinfekcijskih sredstvih, ki je v vzhodnem delu povsod dominiral, edina razlika med razdvojenima mestoma.

Berlin je bil takrat le »zahodni otok« na območju Nemške demokratične republike, kljub temu je imelo mesto izrazito zahodni imidž. Kljub temu da je bil hermetično obkolen z zidovi in bodečo žico - nekje sem brala, da je bil v določenih ozirih

podoben Auschwitzu -, je ta del mesta obiskovalo veliko število turistov, prirejali so v njem mednarodne konference, katerih so se udeleževali znanstveniki, eksperti, umetniki z vsega sveta.

Zahodni Berlin ni bil le z zidom obdano velemesto, temveč ga je obdajal širok zeleni pas, bogat z gozdovi, jezeri, polji, rekami, turističnimi potmi. V mestu se nahaja tako imenovan Hudičev breg, ki je nastal iz ruševin poslopij, ki so bila porušena v drugi svetovni vojni. Od tam se odpira lep razgled na mesto in njegovo okolico. V tem delu Berlina je 25 poletnih kopališč nudilo Berlinčanom rekreacijo v poletni vročini. V mestu se nahaja nenavadno veliko kanalov, ki so primerni za izletniško vožnjo z ladjami.

Na srečo sta danes »oba Berlina« ponovno združena v eno mesto, ker so se eden za drugim podrli zidovi... Lahko smo ponosni, ker smo mi bili tisti, ki smo naredili prvo špranjo v ta zid.

Suzana Guoth

... DO MADŽARSKE

USTOLIČENJE NOVEGA ŠKOFA

5. avgusta so v sombotelski stolnici ustoličili novega škofa sombotelske škofije, dr. Andraža Veresa, ki je tako uradno prevzel vodstvo od bivšega škofa, dr. Štefana Konkolya. Ustoličenja so se udeležili madžarsko katoliško škofijstvo, bratovske cerkve, predstavniki mesta in županije in tudi iz tujine so prišli cerkveni in posvetni voditelji. Na začetku ceremonije je Janus Julius, papeški nuncij, prebral papežovo budo o imenovanju, nato je dr. Štefan Konkoly, ki se bo upokojil, povzel spremembe, ki so nastale med njegovim 19-letnim škofovanjem in predal svojemu nasledniku pastirsko palico in s tem simbolično vodstvo škofije. Po triurnem obredu je novi škof odšel v škofijsko palačo, zvonovi pa so dolgo naznanjali: 15. škof sombotelske škofije je nastopil službo.

RAZPRAVA O ZELENI KNJIGI O ZDRAVSTVU

7. avgusta je Društvo za Železno županijo priredilo polemični forum o publikaciji z naslovom Zelena knjiga o zdravstvu. Ta knjiga na 48 straneh, v treh poglavjih analizira stanje zdravstva. Udeleženci foruma so se strinjali v tem, da bi bilo potrebno reformirati madžarsko zdravstvo. Ministrstvo za zdravje je dalo publikacijo v javno razpravo in pričakuje mnenja in možnosti za dobre rešitve predvsem od civilnih organizacij. Udeleženci so se pogovarjali o vseh poglavjih knjige in so še predlagali nadaljnje, bolj precizne določitve. Dr. László Lakner, višji zdravnik sombotelske bolnišnice Markusovszky, meni, da so osnovne ideje knjige dobre, vendar manjka več vprašanj, npr. knjiga se ne ukvarja s plačami zdravnikov. Če bi jih dvignili, zdravnikom ne bi bilo treba sprejemati denarja od pacientov. Omenil je še, da čedalje več denarja odzjemajo zdravstvu in manjka tudi dopolnitev zdravstvenih delavcev. Sedanje madžarsko zdravstvo ne ustreza sodobnim zahtevam, zato so potrebne bistvene, obsežne reforme.

Gnes mam trno velko volou čeden biti. Zato sam začno tou pismo tō s takšim trno čednim imenom, kak je korupcija. Trno čedno se čuje, geli? Pa lagvo tō. Tak leko toj rejči povejmo čednolagva rejč. Pa je tou nej nika čudnoga. Vej pa korupcija de vküper s politiko. V politiki pa se vsi delajo čedni, kcuj tomi pa vejo biti trno lagvi v toum svojom deli.

Ge sam za korupcijo oprvin čüu, gda sam eške odo v svojo prvo šoulo. Gledo sam meriške filme, v steri je mafi-ja švercala z alkoholom. Tou bi nej mogla, če bi nej mela veze s policajami, z birouvi pa s političarimi tō. Depa ta korupcija je bila daleč od nas, nin v Merki. Pri nas v tisti

časaj sploy nej bilou nikšne korupcije, vej smo pa živeli v najboukšom, socialističnom svejti. Na, v tejm svejti se je nej smelo vedeti za korupcijo, vej so pa naši prejdni v tisti časaj bili mali bogouvi. Za boga pa vsikši vej, ka vse vidi pa vse vej. Na, kak pa smo stoupili v tej nouvi svejt demokracije, je korupcija začnila cvesti, kak bi jo gnojili z najboukšim pa najbole masnim gnojom. Boug moj, ta čednolagva rejč je gratala tak nagousti nūcana kak ata pa mama. Ta rejč, ta korupcija, se gnesden nūca vseposedi. Tak leko kaj takšoga tō čüjete:

-Aj ti korupcija v ram vdari!
-Aj ti korupcija razvrže držino!

-Ti edna korupcija posrana!
-Korupcija naj te zaodi!

Kak je korupcija gratala v vsikšnom dnevi vsebole domanja, guči ta istinska pripovejst. Gvūšno, ka je istinska, vej sam jo pa sam čüu na svoje vüje, kak so se sosedovi mlajši pogučavali.

-Poslušaj me, - je pravo prvi.
-Ge mo tvoji mami gučo, kak si ti vrli, pa nika lagvoga ne narediš, čeglij si lagvi kak grunska strejla. Pa vse glažojne vō iz oken potereš sousedom. Ge njoj povem, ka je nej istina, kak gučijo o tebi. Ka si najbole vrli, mo njoj gučo, ti pa meni vsikši den plačaš edno kolo. Zgučano?

-Zgučano, kak me eti vidiš,

-njemi je vdaro v rokou tisti lagvi.

-Tou meni dene po krupciji. Un de za tebe lobejro, ti pa njemi boš plačo. Tou rejsan dene po korupciji, ka boš nūco pejneze od njegove mame. Vej pa un eške ne slüži svoji pejnez. Tou znamenüje, ka de ti njegva mama plačala, ka boš ti od njega lažo. Tou je redna korupcija!

-Vejš ka? Zovi ti tou kak škeš, mene nede zatoga volo rit bolejla. Če pa zvej, po tistom nemo mogo sedem dni na njoj sedeti, - ga je vkraj süno tisti lagvi.

-Te boš pa eške meni plačo, če škeš, ka mo tiüma, - se je brž znajšo tretji.

Tak so odišli k mami od lagvo-

ga pojba in za deset minutov so meli pune žepke cukrov, pune lampe pogač pa pune žepke pejnizov za kolo.

Vredi, nej? Pravijo, ka se trbej mladi začniti včiti. Tak so si tej mlajši dobro poglednili korupcijo starejši padašov, ka jo leko vidijo na teveni pa v novinaj. Tam so puni poštenja pa majo pune lampe sladki reči od sreče pa veseldja, ka leko stanejo pred svoje lidi, steri njim tak zavüpajo. Gda čüjejo rejč korupcija, začnejo brž trepetati, ka uni tou rejč kuman poznajo pa ka pri nas nega nikšne korupcije.

Vejte ka, naj se njim korupcija naseli v žive rane, ka tak lažajo!

Miki

Ernest Ružič

PESEM ČRNIH MLAK (5)

LETEČI BARON

Slikar Andraž vsak dan spije kavo s svojo prijateljico Gajo v središču mesta v Letečem baronu. Obdelata najrazličnejše teme, od njegovega slikarstva do njenega pravnškega dela.

Prostor je domala napolnjen, ob mizah sedijo dekleta in fantje ter pijejo sadni sok ali kavo. Ob vstopu v lokal udari v Andražev nos močna koncentracija cigaretnega dima, ki ga ne mara in se mu izogne, če je to le mogoče. Kljub temu v svojem mestu pogosto zahaja v mnogo manjši lokal, kot je ta, v Rustu. O tistem lokalu pravi, da je tako zakajen, da bi lahko dim razrezal na kocke in jih zmetal skozi vrata na pločnik.

Tu je koncentracija dima sicer manjša, ker je prostor velik, bolj dolg kot širok, skozi okno se pogled ustavi na Nežiderskem jezeru. Občudoval je arhitekta za notranjo opremo v avstrijskih lokalih različnih kategorij, ki so se mu že ob prvem koraku in

požirku kave priljubili z domačnostjo, s pozitivno energijo, ki so jo izžarevali in o kateri so tako rade govorile njegove dijakinje, fantje nekoliko manj. Tudi če je bilo v lokalu prostora za deset obiskovalcev hkrati, se mu je zdel prijazen in topel, tudi tedaj, ko je bil močno zakajen.

Spomni se prvega obiska Letečega barona v času, ko je bil še pouk o umetnosti na vseh srednjih šolah, takrat se je večina mladih ozrla vanj, kakor da je prišel z drugega planeta. Zdelo se mu je razumljivo, saj so bila tri dekleta pri sosednji mizi skupaj stara približno toliko kot on. Med radovednimi in zvedavimi pogledi je bilo tudi nekaj njegovih dijakov, vedel je, da bi morali biti ob tem času pri pouku, ven-

dar ga to ni zanimalo do te mere, da bi se vtikal v njihovo ravnanje. Raje je naročil kavo in pogledal na uro, kajti bolj ga je zanimalo, koliko bo Gaja zamudila danes. Z njo je občasno poklepetal ob pijači, na katero je imela navado zamuditi tudi po petnajst minut, vendar je imela razvito intuicijo: ko je Andraž vendarle prišel minuto pozneje, je pred njo že bila skodelica kave s smetano. Na obrazu pa nagajivo poreden nasmeh, češčakam, le kje hodiš. Sicer je običajno zamudila zaradi klepeta na stopnišču ali kje na tistih dvesto metrih do Letečega barona, ne pa zaradi zahtevnega dela na sodišču v neposredni bližini. Kot magistrica ekonomskih znanosti je svetovala sodnikom, ko je bilo pravniško znanje za razrešitev zmeraj bolj zapletenih prestopkov v gospodarstvu premalo. Gaja in Andraž se nista pogosto pogovarjala o njenem delu,

skoraj nikoli o konkretnih primerih, ker o njih niti ni smela niti ni hotela govoriti. Na politični travnik, kot je rekel, sta stopila tedaj, ko nista našla boljše teme, o nečem pa sta se morala pogovarjati. Vendar se je to dogajalo zelo poredko, kajti Gaji tem za klepet ni nikoli zmanjkalo, čeprav bi jo kdorkoli težko označil za opravljkvo, temveč je bila ženska, ki se rada pogovarja o zelo širokem spektru tem, kar je Andražu zelo ustrezalo. Dolgo je ni uspel privabiti na otvoritev svojih, res ne prepogostih razstav, toda dvakrat ali trikrat je le prišla, običajno takrat, ko je najmanj pričakoval, in odšla, ne da bi vedel, kdaj. Vendar tudi on ni bil ravno za zgled, kako se obnašati na otvoritvah svojih razstav: ko je bil večer najbolj razgiban, pogovor o kulturi, politiki in ženskah pripeljan do vrhunca, je izginil, ne da bi komu povedal, da odhaja. Njegovih razstav niso predstavljali samo umetnostni zgodovinarji ali vodje galerij, ampak ob

njih tudi mlada prijateljica Nora, ki je morala pogosto pojasnjevati, zakaj je slikar odšel z otvoritve, ko je bila v galeriji še več kot polovica obiskovalcev. Vedno je našla pravo mero med tem, da ga je okrcala, če je bilo potrebno, in opravičila, če so tako zahtevale okoliščine. Kakšen je bil odnos med Noro in Andražem, ni vedel nihče, ker tudi sama nista vedela, v katero nadstropje nebotačnika medčloveških odnosov sodita. Andraž se je pogovoru o Nori največkrat izognil, rad je neznanecem, ki jih je zanimalo, kdo je lepa gospodična, odgovoril, da njegova hči, ki ni samo simpatična, ampak tudi pametna in izobražena. Večini radovednih je bilo jasno, da jim je s tem povedal, da jim ni mar, s kom je na diplomatskem sprejemu ali gledališki predstavi. Prehiter odhod s svoje razstave pa je največkrat opravičil tako, da je dejal, da odide takrat, ko je najlepše, in mu zato vsi dogodki ostanejo v najlepšem spominu.

OTROŠKI

MLAŠEČA LEJTA SOUSEDOVOGA PEPIJA

Sousedov Pepi je koulivrat najbolje poznani po tej, ka je nej biu nigdar mali. Pa je sploy nej nigdar biu pojbiček. Pa je sousedov Pepi nej nigdar čüko v lačice. Un se je sploy nej mali naroudo. Un je vsigdar vözraščeni pojep biu. Tak si bar brodi, čiglij je nej star več kak pet lejt. Zato je nej čüдно, ka se je zgučavo vcejlak po moški.

BETEG

Niške je nej rad betežen. Vej pa je betežen človek nej zdrav. Pa se betežen človek trno lagvo počüti. Pa od betega nikšnoga haska nega. Pa beteg je nikak nej zdrav. Leko pa je včas ovak tó. Na, leko pa se zgodi takše, ka človeki paše, ka je betežen. Čüдно, depa po istini gledano se takše tó vej zgoditi. Ja, takšo se rejsan vej zgoditi.

Bila je sprtolejt, ka je eške nej vcejlak sprtolejt pa je več nej zima. Pa je zima več nej zima, liki že skur sprtolejt. Bilou je v takšnom časi, gda se človeka rad prime beteg. Tisti beteg, ka te küja vročina, ka te boli glava, ka ti je mrzlo pa znouva vrouče, pa ka ti je nej za nikšno delo. Takši beteg je zgrabo za šinjek Pepijovoga očo. Eden večer ga je samo začalo küjati pa več je nej biu za nišni asek nej. Kcuj k tomi pa je začo stonjati, kak bi ga stoj devoj vó iz kouže.

- Na, na, na, - ga je mirila žena pa Pepijova mama, kcuj pa njemi küjala lipov tej. - *Vej je pa že vsakši emo takši beteg, pa je nej stonjo, kak če bi biu na slejdnjom.*

Na drugi den je bilou eške üše. Zdaj je več nej samo stonjo, liki je kcuj eške gučo, kak je un nebesko bougi. Pepijova mama pa se je redla, kak bi nika nej čüla, kak bi bilou vse v najlepšom redi. Pri obedi je kuman spravo v sebe krepko kokošečo župo. Za drugo je nej emo apetita. Do postele je odo edno pou vöre, tak je biu bougi. Ali pa se je samo tak redo?

- Vi moški ste nej normalni, - se je doj svadila pri večerdji mama. - *Dobite nikšen mali beteg pa s toga takši velki beteg naredite, kak bi samo vi bili betežni. Kak bi samo vi bili na toum svejti, vi pa vaš beteg! Vi moški ste rejsan nej normalni! Kak vövidi, beteg iz vas naredi vcejlak ovakšoga človeka. Rejsan, vcejlak po moško!*

Ja, mama Zinka se je groubo doj svadila. Ta moška šega trpečoga betežnoga moškoga njoj je šla trno na žile. Njeni sin Pepi pa jo je samo poslušo. Najbole pa tisto, kak je gučala od moškov. Vej je pa un že skur vözraščeni moški. Zato se je brž kcuj k deli vzeu. Nej minoulo pou vöre, že je začo stonjati pa se držati za glavou. Malo po tistom se je že vlačo po rami kak kakša meglja, ka si nin ne more mesta najti. Mama njemi je dala rokou na čelo, depa nikšne vročine je nej čütila.

- Samo eške eden betežnik mi fali, pa se mi leko zmejša, - si je na glas zbrodila.

Pepi pa je nej popüščo. Eške bole je betežen grato. Tak je betežen grato, ka je odišo k ati v postelo. Tam sta začala oba nagnouk stonjati, kak nebesko betežniva sta, pa kak njiva niške ne razmi, pa kak njiva niške nema rad. Samo se njiva med seuv najbolje razmita.

- Ata, zdaj sva rejsan kak praviva moškiva, - je povedo Pepi, se obrno na drugi kraj pa zaspo.

Pa se je sousedov Pepi za resnico tak čüto tó. Več nej kak skur vözraščeni, liki že kak redno vözraščeni moški. Tak je leko od betega zato nikšen asek tó. Vej je pa po tistom, ka je Pepi povedo pred spanjom, ata več nej biu tak trno betežen. Gvüšno, ka zavolo svojoga sina.

Miki Roš

Mladi Porabci, mlade Porabke

Vsakši narod se boji za svoj gezik, svojo kulturo, za tisto, zakoj volo je ranč ovakši od drugi narodov. Pri v manjšini živeči narodaj je tau eške bola fontoško. Zatoga volo se trbej brigati vsejm Porabskim Slovencom, naj vse duže ostanemo gora Slovenci na Vogrskom. En narod žive samo te, če žive, če se gonči njegvi gezik tü. Gezik pa leko žive samo tak, če se od generacije do generacije prejk da, ostane materni gezik pri mladi generacijaj. V Porabji so mlade deklina, mladi podje, steri so tak v srcej kak pri geziki pravi Porabski Slovenci. Vse več takšni mladi bi radi pokazali nota v slovenski novinaj Porabje.

RADA IMA SVOJO DELO IN ROJSTNO VAS

Kristina Nagy Gyeček

V Porabju je na Gornjem Seniku zaposlena najmlajša vzgojiteljica, ki ima le štiridvajset let. Razen njene mladosti je pomembno, da je domačinka, ki zelo rada živi v svoji rojstni vasi. Kristina Nagy Gyeček je na začetku julija praznovala prvi jubilej svoje poroke. Ima se za srečno mlado žensko tudi zato, ker je v službi v rojstni vasi. Kriste se dobro spomnim kot bivše učenke gornjeseniške šole. Bila je pridna, zanesljiva in skromna učenka. Kako živi danes, nam je na kratko povedala sama.

• *Krista, kdaj si se dokončno odločila za svoj poklic? Po mojem ti je pri tem veliko pomagala ravnateljica OŠ Erika Glanz, ki te je posebno dobro poznala.*

»Ja, v osmem razredu osnovne šole sem se odločila, da bi rada postala vzgojiteljica. Velja, da sem idejo in največjo motivacijo dobila od ravnateljice Erike Glanz, za kar sem ji posebno hvaležna. Upala sem, da mi bo uspelo uresničiti ta cilj. Otroke sem imela zmeraj rada. Zato sem se po osnovni šoli vpisala v monoštrsko gimnazijo. Za vzgojiteljico sem pa študirala na visoki šoli v Šopronu.«

• *Imela si veliko srečo, da si dobila službo v svoji rojstni vasi.*

»Ko sem končala študij, nisem dobila takoj službe. V tem času sem bila na mesečni praksi v vrtcu Murska Sobota. Pri tem mi je pomagala Zveza Slovencev in ravnatelj vrtca Murska Sobota Daniel Katalinič. Dobila sem od tamkajšnjih vzgo-

jiteljic veliko pomoči tako na strokovnem kot na jezikovnem področju. Pridobljeno znanje uporabljam danes pri vsakdanjem delu. Bila sem vesela, ko sem dobila novico, da me sprejmejo v domači vrtec, ker se bo voditeljica vrtca upokojila. Velja, da sem res zelo srečna, kajti te možnosti nima vsak. Velika prednost je zame, da se dobro poznamo z otroki in starši, saj bom kmalu že dve leti v službi.«

• *Kako si se navadila na redno delo, saj je to prva tvoja služba?*

»Ko sem začela delati, je bila še v službi bivša voditeljica Irena Mukič, ki mi je veliko pomagala. Predala mi je svoje dolgoletne izkušnje, kar je zame zelo koristno. Ko se je teta Irena poslovila od vrtca, je postala voditeljica Marija Šoš, ki mi je enako v pomoč. Na začetku sem se bala tega, kako me bodo sprejeli otroci. Lahko povem, da sem zadovoljna, ker mi je uspelo

ko, razdeljeno na letne čase. Veliko tem imam, kot so družina, predstavitve, živali, rastline, cvetlice, hiša, vrtec, pohištvo... itd. Delo poteka tako, da zjutraj začne delo voditeljica, ki ima dejavnosti v madžarščini, saj je Madžarka. Jaz pridem v službo ob pol deseti uri in od takrat se pa ukvarjam z malčki večinoma v slovenskem jeziku. Tedensko dvakrat se učimo slovensko bolj aktivno. V šolskem letu dvotedensko prihaja k nam sposobna in odlično pripravljena vzgojiteljica iz Murske Sobotne Helena Drk, ki nam strokovno, jezikovno in človeško veliko pomaga.«

• *Na kakšen način poskušaj še pomagati, pridobiti malčke za slovensko besedo?*

»Tudi v prostem času poskušam govoriti z njimi slovensko. Zelo sem zadovoljna z najstarejšo skupino. Veliko besed razumejo. Velja pa, da odgovarjajo samo z besedami ne

vzpostaviti dobre stike tako z otroki kot s sodelavkami. Rada sem v svoji službi. Otroci mi vsak dan prihajajo nasproti, me sprašujejo, kaj bomo delali, kam bomo šli in podobno. Čutim, da me imajo radi, da so navezani name.«

• *Ali si s svojo mladostjo prinesla kakšne spremembe v delo vrtca?*

»Večinoma delamo enako kot doslej. Mislim pa, da imamo več peske in plesne dejavnosti.«

• *Kako delaš, kakšen letni načrt imaš za svoje delo?*

»Vsako leto si pripravljam temati-

pa v povedih. Dobro poznajo barve, znajo se predstaviti, poznajo številke, veliko pesmic recitirajo in pojejo... Tudi manjši otroci so zelo pridni, tudi oni pozitivno sprejemajo slovenski jezik.«

• *S čim se ukvarjaš najraje v svojem prostem času?*

»Zdaj sem obiskovala prvi letnik na visoki šoli Berzsényi Dániel, študiram slovenščino, zato nimam veliko časa. Rada pojem in plešem, sem članica folklorne skupine in MePZ Avgust Pavel, rada potujem, hodim na izlete z možem.«

Klara Fodor

KOTIČEK

